

PROJEKT 3 PARKI – 3 PARK: REVITALIZACIJA DREVOREDA MED MURSKO SOBOTO IN RAKIČANOM

Projekt 3 Parki – 3 Park se preveša v drugo polovico. V tem času smo v okviru mestne občine uredili mestni park in gozd v Fazaneriji ter pričeli z deli v novem parku v SOIC-u. Delno je že izveden tudi kataster zelenih površin v mestu, ki je dostopen na portalu i-občina (<http://gis.kaliopa.si/obcinamurskasobota/izberi.asp>). V prihodnje nas čakata še ureditev čistilnega sistema ribnika v mestnem parku in revitalizacija drevoreda med Mursko Soboto in Rakičanom.

V okviru projekta 3 Parki – 3 Park želimo revitalizirati drevored in sočasno zagotoviti varnost, ki je obstoječa drevesa zaradi starosti in bolezni ne nudijo več, ter ohraniti kulturno podobo krajine in povezovalno vlogo omenjenega drevoreda. Obcestni drevoredi so že stoletja sestavni del kulturne krajine. Njihova prvotna funkcija je, da drevesa dajejo plodove ter popotnikom nudijo osvežitev in senco, kot taki pa so pa postali neločljivi del kulturne krajine in ji še danes nedvomno dajejo svojevrsten pečat. Drevored ima poleg tega, da je nosilec ekosistemskih

povezav, skozi svojo zgodovino prvenstveno oblikovno funkcijo, ki usmerja poglede, daje občutek reda ter kot arhitekturna prvina ustvarja ambient. Hkrati ima tudi pomembno socialno vlogo, saj ustvarja mejo med območji hrupa in območji miru, med cesto in domom, njivo in cesto ipd. Ljudje drevored zato razumejo kot zaščito.

Drevored se umešča v pokrajino kot enakovredna, nenadomestljiva, prostorska prvina z oblikovalskostrukturnimi ter funkcionalno- in zdravstvenohigienskimi funkcijami. Posebej to velja, ko narava postane znamenitost krajine ali mesta, kot to velja za drevored med Mursko Soboto in Rakičanom, ki sodi med najdaljše drevorede v Sloveniji.

Investicija v revitalizacijo drevoreda je namenjena ohranitvi drevoreda ter sočasni zagotovitvi prometne varnosti ob eni najpomembnejših vpadnic v mesto. Celotna dolžina drevoreda od Murske Sobote do Rakičana je 1400 m. V drevoredu je trenutno 113 dreves, ostala rastišča so prazna, ker so se ta manjkajoča drevesa zaradi

propadanja in s tem ogrožanja prometne varnosti odstranjevala. Obstoječa drevesa so zasajena na razdalji 10 metrov.

V drevoredu je zasajen *Populus nigra* 'Italica' oz. jagned ali laški topol, ki spada med listavce. Topol raste po vsej Sloveniji, največkrat po nižinah in gričevju do nadmorske višine 800 metrov. Pogosto ga vidimo ob rekah. Laški topol zraste tudi do 40 metrov visoko. Topolov les je lahek, mehek in slabe kakovosti. Uporabljajo ga za pohištvo, leseno embalažo, cikle, vžigalice, kot gradbeni les, za papir in oglje. Brste uporabljajo v zdravilstvu. Sadijo ga predvsem kot okrasno drevo. Starejša drevesa so krhka in se rada podirajo. V začetku poletja veter raznaša bela topolova semena. Puhasta semena lahko povzročajo težave astmatikom, cvetni prah pa izzove alergije.

Naš topolov drevored nudi tudi protivetno zaščito kmetijskih površin. Danes prav tako lahko trdimo, da ima reprezentančno vlogo, ki vodi obiskovalca v mesto in ga pospremi iz njega. Je tudi rekreacijski poligon, saj se ob njem vijeta kolesarska pot in pešpot, ki ju uporabljajo tekači, pohodniki in kolesarji. Pot ob drevoredu omogoča še nordijsko hojo, rolanje, kotalkanje itd. Kot tak je drevored nepogrešljiv del mestnega tkiva.

Vzgojeni topoli so zaradi izredno malo različnih genotipov podvrženi boleznim, ki jih povzročajo škodljivci, glive, bakterije in virusi. *Dothichiza populea* je gliva zaprtotrosnica, ki povzroča bolezen topolov rak in je najbolj škodljiva bolezen topolov. Povzroča odmiranje topolovega lubja in se lahko pojavi že na leto ali dve starih rastlinah. Topole v našem drevoredu prav tako najeda rak, kar pospešuje propadanje dreves. Prav zaradi močne prisotnosti te bolezni so potekala usklajevanja z Zavodom za varstvo kulturne

dediščine Slovenije, OE Maribor, da bi se ta vrsta drevesa zaradi bolezni, ki vrsto prizadeva, in zaradi omogočanja trajnosti nasada zamenjala z vrsto *Quercus robur* 'Fastigiata' oz. stebrastim hrastom, ki je v Murski Soboti že prisoten v Trubarjevem drevoredu. S tem bi dosegli tudi večjo stopnjo varnosti in zasadili primernejšo vrsto za klimatske spremembe, ki se v regiji dogajajo in vrsti laški topol ne odgovarjajo. Zavod za varstvo kulturne dediščine Maribor vztraja pri ponovni zasaditvi laškega topola, zato dogovor ni bil dosežen. To pomeni, da se bo težava ob ponovni zasaditvi laškega topola ponovila čez 25 do 30 let.

Težavo v drevoredu predstavlja tudi to, da se vije ob eni glavnih vpadnic v mesto in je s tem izpostavljen večjemu onesnaževanju, vibracijam, zimskemu soljenju cest in velikim kmetijskim površinam. Sočasno doživljamo še velike klimatske spremembe, ki se kažejo v suhih zimah, poletnih sušah in močnih neurjih, drevoredu škodujemo tudi s fizičnimi posegi, vse to pa prispeva k še hitrejšemu propadanju dreves že tako bolezensko ogrožene in občutljive vrste topola.

Ohranitev drevoreda med Mursko Soboto in Rakičanom ne pomeni zgolj ohranitve »ščita« med cesto in njivo, temveč tudi zaščito pred škodljivimi vplivi prometa

na zdravje ljudi. Čeprav drevored hrupa ne more popolnoma zadržati, pa veje in listi lovijo prah, v svojih porah pa ogljikov dioksid predelujejo v kisik. Drevoredi naj bi imeli tudi zelo pomemben psihološki učinek na dobro počutje ljudi.

Z revitalizacijo drevoreda bomo za obdobje treh desetletij rešili problem varnosti, ki ga danes dotrajana drevesa povzročajo s propadanjem in lomljenjem. V letu 2011 nas čaka torej velik poseg, ki bo za nekaj let spremenil podobo krajine med obema krajema.

mag. Mojca Breščak
Razvojni center Murska Sobota
Foto: ZVKD - OE Maribor

Naložba v vašo prihodnost
Operacijo delno financira Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj